

BEZPEČNOST A OCHRANA ZDRAVÍ PŘI PRÁCI

Zvláštní zaměření na zdravotnictví

Co si odnést: BOZP není pouze soubor zákazů. Jde o systematické rozpoznávání rizik, jejich odstraňování a bezpečné jednání při každém kontaktu s pacientem, přístrojem, léčivem nebo biologickým materiálem.

1. Co znamená BOZP

BOZP chrání život a zdraví zaměstnanců při práci. Základ tvoří prevence: nebezpečí se nejprve odstraní nebo nahradí bezpečnějším postupem; teprve poté se uplatní technická a organizační opatření a osobní ochranné pracovní prostředky (OOPP). Zaměstnavatel musí vyhodnocovat rizika, zajistit bezpečné pracoviště, školení, pracovnělékařské služby, první pomoc a bezplatné OOPP. Zaměstnanec musí dodržovat pokyny, používat přidělené OOPP, hlásit závady a bezodkladně oznámit každý pracovní úraz [1–3].

2. Typická rizika ve zdravotnictví a prevence

Riziko	Příklady	Hlavní prevence
Biologická	krev, sekrety, kapénky a aerosoly; poranění jehlou	hygiena rukou, očkování dle předpisů, bezpečné ostré pomůcky, OOPP, izolace
Chemická	dezinfekce, sterilanty, cytostatika, anestetické plyny, latex	záměna méně nebezpečnou látkou, uzavřené systémy, větrání, školení, správné OOPP
Fyzikální	ionizující záření, laser, hluk, elektřina, teplo a chlad	stínění, čas–vzdálenost, dozimetrie, kontroly přístrojů, bezpečné pracovní postupy
Ergonomická	přesuny pacientů, dlouhé stání, vnucené polohy, opakované pohyby	zvedací pomůcky, práce ve dvojici, úprava výšky lůžka, střídání činností
Psychosociální	směnnost, únava, časový tlak, agrese, traumatické situace	přestávky, funkční tým, hlášení násilí, deeskalace, následná odborná podpora

3. Zásady bezpečné praxe

- **Standardní opatření** se používají u každého pacienta. Rukavice nenahrazují hygienu rukou; OOPP se volí podle předpokládané expozice [4, 8].
- **Ostré předměty** se po použití ihned odkládají do pevného označeného kontejneru. Jehlu znovu nenasazujeme do krytu a nepředáváme ji z ruky do ruky.
- **Při poranění jehlou** nebo potřísnění sliznice: přerušte činnost, proveďte první ošetření podle místního postupu (ránu omýt vodou a mýdlem, sliznici vypláchnout vodou), ihned informujte nadřízeného a vyhledejte určené pracoviště. Posouzení postexpoziční profylaxe nesnese odklad. Událost musí být zaznamenána.

- **Při manipulaci s pacientem** využijte dostupnou pomůcku, nastavte lůžko a požádejte o pomoc. Akutní poškození zad při jednom konkrétním ději může být pracovním úrazem; dlouhodobé obtíže se posuzují odlišně.

4. Pracovní úraz: co dělat

Pracovní úraz je poškození zdraví nebo smrt, které vznikly nezávisle na vůli zaměstnance krátkodobým, náhlým a násilným působením zevních vlivů při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s nimi [1]. Ve zdravotnictví jde např. o poranění jehlou, pořezání, uklouznutí, napadení pacientem, poleptání či akutní poranění zad při přesunu pacienta.

- Zajistěte první pomoc a zabraňte dalšímu ohrožení.
- Úraz ihned oznamte vedoucímu – i když je zdánlivě drobný. Důležité je zachovat svědectví a okolnosti události.
- Zaměstnavatel objasní příčiny a všechny úrazy eviduje v knize úrazů. Od roku 2026 se závažné a smrtelné úrazy ohlašují bez zbytečného odkladu; záznam se přes Portál inspekce práce zasílá u úmrtí nebo pracovní neschopnosti delší než 3 kalendářní dny, nejpozději do 15 pracovních dnů od zjištění [5].
- Poškozenému mohou náležet náhrady, např. za bolest, ztrátu na výděлку, účelně vynaložené náklady léčení a věcnou škodu [1].

Na odborné praxi: Žák hlásí poranění nebo jinou mimořádnou událost ihned zdravotníkovi, který praxi vede, a vyučujícímu. Nikdy nečeká „zda se něco projeví“.

5. Nemoci z povolání zdravotníků

Nemoc z povolání není každá nemoc zhoršená prací. Musí jít o diagnózu uvedenou v českém seznamu nemocí z povolání a současně musí být prokázány stanovené podmínky expozice [6]. Podezření může vyslovit kterýkoli lékař; uznání provádí oprávněné středisko nemocí z povolání a pracovní podmínky ověřuje příslušný orgán ochrany veřejného zdraví [7].

- **Přenosná a parazitární onemocnění:** např. tuberkulóza, virové hepatitidy, svrab nebo covid-19, je-li prokázána profesní souvislost.
- **Kožní nemoci:** alergická nebo iritační dermatitida po dezinfekčních látkách, přísadách rukavic či léčivech.
- **Alergická onemocnění dýchacích cest:** profesní astma nebo rýma, např. po latexu či některých léčivech.
- **Nemoci z přetěžování a fyzikálních faktorů:** syndrom karpálního tunelu, vybraná onemocnění šlach a kloubů, chronické onemocnění bederní páteře při splnění přísných kritérií těžké fyzické práce, případně poškození ionizujícím zářením.

Samotné vyhoření, běžná bolest zad nebo stres nejsou automaticky nemocí z povolání, přesto mohou být závažnými nemocemi souvisejícími s prací a musí se řešit prevencí a zdravotní péčí.

Data z ČR: V roce 2024 bylo v odvětví zdravotní a sociální péče uznáno 4 471 případů nemocí z povolání; 4 454 tvořila přenosná a parazitární onemocnění. Výsledek však výrazně ovlivnila zpětně uznávaná

onemocnění covid-19 z předchozích let, a nelze jej vykládat jako běžný roční výskyt. Data potvrzují význam biologických rizik [7].

Použité zdroje

- [1] Česká republika. Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, zejména § 101–108 a § 271k a násl., ve znění účinném k 7. 9. 2026. [e-Sbírka](#)
- [2] Česká republika. Zákon č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek BOZP, ve znění účinném k 7. 9. 2026. [e-Sbírka](#)
- [3] Česká republika. Nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci, v platném znění. [e-Sbírka](#)
- [4] Česká republika. Vyhláška č. 306/2012 Sb., o podmínkách předcházení vzniku a šíření infekčních onemocnění, v platném znění. [e-Sbírka](#)
- [5] Česká republika. Nařízení vlády č. 322/2025 Sb., o povinnostech zaměstnavatele při pracovních úrazech. [e-Sbírka](#)
- [6] Česká republika. Nařízení vlády č. 290/1995 Sb., kterým se stanoví seznam nemocí z povolání, v platném znění. [e-Sbírka](#)
- [7] FENCLOVÁ, Z. et al. Nemoci z povolání v České republice v roce 2024. Praha: Státní zdravotní ústav, 2025. ISSN 1804-5960. [SZÚ](#)
- [8] WORLD HEALTH ORGANIZATION. World Hand Hygiene Day: Infection prevention and control and hand hygiene. Průběžně aktualizováno. [WHO](#)

Poznámka: Materiál shrnuje obecné zásady. Při výuce a odborné praxi mají přednost aktuální interní předpisy pracoviště, pokyny školitele a konkrétní hodnocení rizik.